

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Belgica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67103](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67103)

237

P R O V I N C I A
B E L G I C A .

Bijt Belgicam hoc anno Prouinciã
P. Oliuerius Manareus, eo consi-
lio missus a P. N. Generali, vt re-
presso iam hæreticorum furore, Bel-
gicisq. rebus ferme compositis, Col-
legia Societatis inspiceret. Itaque
eius aduentu sustulisse videtur oculos hæc Prouin-
cia, quæ iam dudum afflicta bellis, amissisq. strenuis
de Societate viris ipsa temporum iniquitate ita ia-
cebat, vt ægre sese aliquando erigere ac respirare
posse videretur. Ac præter ceteras calamitates,
omnia ferme Collegia incredibili premebantur ino-
pia, multiq. ob eã causam adolescentes rebus omni-
bus ornatissimi, qui Societatis studio flagrabant in
nostrum numerum admitti non poterant, eo autem
durior erat egestas, quod nulla se spes leuationis ape-
riebat. Editum erat Carolo V. Imperatore, ab Or-
dinibus (ab his enim rerum summa pendet in toto
Belgio) Senatus Consultum, quo cauebatur, ne vel
ad Ecclesiasticos homines bonorum possessio perue-
niret, vel vlli Religiosorum ordini domum aut fami-
liam in his regionibus obtinere Regio sine consensu
liceret. ita nullus amicorum benignitati locus relin-
quebatur. Ergo in eo maxime sibi elaborandum esse

P. Vi-

P. Visitator existimavit, ut eo decreto ac lege, qua tantopere nostris studiis conatibusq. refragabatur, nostra Societas solueretur. totaq. re Deo precibus commendata, cum Parmensi Principe, cui semper gratissimus fuit, agendum censuit. exposuit illi omnem instituti ac disciplinae nostrae rationem, tantumq. suo labore industriaq. perfecit, ut rebus diligenter expensis de communi sententia Priuati Brabantiniq. Consilii, ceterorumq. Ordinum, in has de nouo Provincias sit admissa Societas. neque modo data est ea, quae petebatur, exceptio, sed etiam libere utendi potestas suis iuribus ac facultatibus. Tum prius igitur respirare in Belgio visa Societas est. tum aggregati fratres amplius triginta idonei omnes & ad Societatem quodammodo facti: restituta praeterea Brugis Societas ipsa, unde annos iam aliquot exulabat: constitutum recens Collegium Ipris: iacta fundamenta futuri Collegii Valencenis: suscepta Residencia Gandavi. multa Collegia & fratrum aucta numero & scholarum. Sunt enim quasi quaedam ex nostris discipulis seminaria: Louanii quidem Theologorum, Audomari Rhetorum, Leodii eorum, qui conscientiae cognoscendis rationibus operam dent, instituta: ex quibus idoneae quotannis operae in omnem Christi vineam dimittantur. Sed cum externae rei diligens habita ratio est, tum interioris & diuinae praecipua, Domi quidem nihil, quod ad perfectam virtutis officijq. rationem faceret, praetermissum est. Itaq. quod reliquam hoc anno Societatem fecisse diximus, ut se quisque nostrarum mediatio-

rationum exercitijs ad pietatem exacueret, & diuino spiritu quodammodo renouaret, id hic multo ardentius ab vno quoque nostrum (sic enim huius Prouinciæ status exigebat) susceptum est. Foris autem inducta ab eodem Visitatore Catechismi consuetudo eaq. tum vulgo ardentibus recepta studijs, tum a Magistratibus decreti auctoritate comprobata, graui proposita multa, si quis è Ludimagistris Catechismi explanationibus cum suis auditoribus non intersit. Diebus festis excursus ad animas in pagos est, habitæq. de more conciones magno paganorum concursu. Atq. hæc potissimum, quietis iam rebus, Visitatoris aduentu perfecta sunt. Numerantur in hac Prouincia Societatis Collegia septem, Louaniense, Duacense, Audomarense, Traiectense, Brugense, Leodiense, & recens Ipræse. Domus Probationis vna Tornacensis. Residētia tres: Valencenis vna, altera Gandau, tertia Cortraci: reliqua duo Collegia Cameracense & Antuerpiense restituta nondum erant. Quot autem de nostris in quoque loco versentur, litteræ non significant, nam quæ ex hac Prouincia perlata sunt, ea temporum vitio adeo mutila & manca sunt, ut plenos fructus charissimorum fratrum gustare non liceat. Nos quæ accepimus, ea reddimus. quanquam si verum querimus plura reddimus, nec enim nobis ipsi deesse potuimus, quo minus has inchoatas & diminutas litteras, ex ijs qui res aliunde norūt, & explorate norunt, quodammodo suppleremus.

COL-

COLLEGIUM LOVANIENSE
& alia quædam.

Lovanij pauciores solito de Societate fuerunt, in tantis enim præliorum incommodis, tam turbulentis afflictisq. rebus, nostri sat habuerunt non modo suas tueri sedes, sed etiam vitas & corpora. Tamen in tantis calamitatibus animorum saluti non mediocriter profuerunt, partim sacramentorum administratione, partim suis obsequijs, lustrandisq. tum custodijs publicis tum xenodochijs. Nutrit enim hæc ciuitas valetudinarium per amplum, quo frequentissimi ex Regio exercitu inopes curationis causa concesserant, quibus nostri per emendicatas pecunias fuere subsidio. Cumq. domus hospitalis tantam ægrorum turbam capere nullo modo posset, non modo tectorum opportunitate apud pios homines prospexerunt, sed ipsi quoque non paucos suas in ædes acceperunt, quos paucorum curatione dierum, valentes atque incolumes dimiserunt. His officijs æquos pariter & iniquos valde sibi Societas obligauit. Itaque cum in maximis periculis, & omnium rerum inopia, ne Religiosorum quidem ædibus militum parceret insolentia, a nostris tamen sese foribus non sine ingenti ceterorum admiratione continuit.

A DVACENSI Collegio, alteræ quoque acceptæ sunt litteræ: nos ex vtrisque, quod visum fuerit seligemus. Triginta in hoc Collegio versantur. In no-
uem vrbs partibus Catechismus cæpius est expla-
nari.

nari. res adeo noua atque inusitata ciuibus, vt viri etiam etate prouecti, nunquam se quæ in ea explanatione traduntur, audisse confirmant. Gymnasij numerus etsi partim erat pestilentie periculis, partim bellicis tumultibus imminutus; sensim tamē Deo fauente redintegratur. Sexcerui numerantur auditores, in ijsq. eximia indolis adolescētes, & ad pietatem sua sponte propensi. Est ad instittuendos huius generis adolescentes, Dei Matris sodalitas, in quam vniuersum fere Gymnasium nomen dedit. probro enim vitioq. vertitur, si quis in eam non sit adscriptus. Ex hac autem sodalitate tanquam ex vno fonte, duæ fluxerunt aliæ, altera in quam grauissimus quisque recipitur: altera seuerioribus astricta legibus, in quam nemini patet aditus, nisi vel religiosi Cœnobitis, vel qui ad perfectam absolutamque virtutem animum adiecerint. atque horum partes sunt, veterum Monachorum disciplinam imitando referre, quantum & natura loci, & hominum conditio patiatur.

AVDOMARI, præter ceteros laborum fructus, hæretici res ab errore pertinaci resipuerunt. Auditores Gymnasij sexcenti circiter numerantur: habetq. suos fructus Sodalitas Dei Matris: in eamq. adscribi Episcopus cum Canonicis voluit, virisq. primarijs. Sodales autem ita suæ saluti student, vt cum sese offert occasio, non negligent alienam. itaque alius alium ad nos adducit, & ad æternæ vitæ studium inuitat.

BRVGENSE COLLEGIVM
& alia.

BRugas, expulsa ab hæreticis sexennio ante Societas, hoc deniq. anno, vt diximus, quo in ditionem Philippi Regis ciuitas redijt, ipsa quoque reuocata est; idq. tum procerum postulatis, tum Regij Consilij Præsidis beneficio. Cum autem reuocati nostri & antiquarum ædium & rei familiaris angustias obijcerent, tributa ijs est à Summo Pontifice, Rege ipso petente, Abbatia quadam vrbi vicina, quo rerum gerendarum causa Sacerdotes missi sunt aliqui. Ne hic quidem adolescentes desunt egregij, qui Societatis ineundæ studio teneantur. Adolescens paternorum bonorum vnicus heres, pluris hereditatem ducens æternæ vitæ, quam fluxa atq. mortalis, Societatem habere cœpit in votis. Is vix tredecim natus annos, & in ciuitate susceptus hæretica, vt hæreticorum Ministro operam daret, nullis neque minis, neque blanditijs adduci potuit. Minister, patria accepta potestate, virgis eum verberibusq. compellere, grauitèr obiurgare, nihil intentatum relinquere vt obsequentem suis dogmatibus faceret. sed quanto ille vehementius puerilem animum fatigabat, tanto puer magis contra Ministri obfirmabatur insaniam. Duaco vrbe proximo annis à Philippo Rege recepta, statim ad Societatis collegium eò se contulit: vbi eos habuit & in litteris & in pietate progressus, vt qui cum de facie noris,

nunquam tantum illi tribuat aetati. Puer in amplissima fortuna ab ijs omnibus abhorret, quibus non illa modo aetas, sed etiam corroborata capi solet. Pedagogum habebat vitæ ducem atque custodem: sed ab eo non tam ipse hausit viuendi præcepta, quàm dedit. magister enim præclaro discipuli inuitatus exemplo, Societati nostræ se addixit. Ad Conuiuium aliquando vocatus, cum ab immoderatis escis ac potationibus abstineret, nec imitaretur dissolutam conuiuiarum licentiam, amici tantam non ferentes seueritatem, quid agis, inquiunt, Iesuita nobis hodie videris. Tum ille, quid tum postea, si quando futurus sis Iesuita? atqui scitote me propediem fore. admirabilis animi magnitudo, tali præsertim in vrbe, tali in aetate, tales apud amicos & propinquos, qui cum de religione male, tum de Iesuitis pessime sentiebant.

IPRENSE, vt dixi. Collegium nouissimum est. eius constituendi vehemens auctor fuit Martinus Ricouius Iprensis Ciuitatis Episcopus. Is Patri Prouinciali ad aulam Regiam litteras dederat, quibus Catholicæ Maiestatis auxilium apud Summum Pont. postulabat, vt redditus quosdam duorum Cœnobiorum, quæ deserta iam erant, vna coniungeret assignaretq. Collegio. Sed quanquam Episcopi mors, eius consilia præuertit, non tamen inanis fuit viui conatus. nam in Regis potestatem Ciuitate redacta, destinati sunt Ipras duo Patres ad iacienda fundamenta Collegij. Qui cum trium circiter mensium spatio, in adibus cuiusdam Parochi liberaliter haberentur, cum tamen extrema fame Ciuitatem diu-

turna vexasset obsidio, officiorum Societatis sedula exercitatione, ita omnium sibi animos adiunxerunt, ut quam primum inchoatum iam prope Collegium, promouendum cuncti decernerent. id quod ab his videmus re ipsa perfectum.

TRAIECTI quoque res Catholica prospero cursu procedit. Ex decem armatorum civium milibus hæreticorum, trecentos tantum (multis partim pestilentia partim ferro deletis) superesse Dominus voluit. Nec modo Catholicorum numerus, sed etiam religio ac pietas augetur. Senatus graui sanxit edito, ut cum ad ægros Sacrosancta Eucharistia deferretur, eam vicini (id quod antea ne cogitabant quidem) instructi facibus comitentur. Edixit etiam, ne quis ludum aperiat, nisi Magistratu consentiente, & fidem ex usitata formula ante professus. Erant hic biennio ante, Grammaticæ scholæ duæ. ex manent ambæ, & ad illas accessit tertia poetices. Magistratus oppidi, ut suum in Societatem animum declararet, præter cetera dona, ad amplificandum laxandumq. Collegium ades ei proximas assignavit. Discipuli, qui vel ex remotis etiam oppidis huc se conferunt, non minus ad pietatis quam ad literarum studia propendent. Quotidianum est autem & cum omnibus pene commune, ceteros etiam Sacramentorum causa ad nos allicere, suos domesticos conscientie discutiendæ & obseruandi sese, Missæq. audientidæ rationem cum vilitate docere, iurisiurandi execrandiq. consuetudinem tollere, alios denique perniciosos mores ac vitia, suo exemplo atque oratione

reci-

recidere. Ex his quidam ebrium militem, uxorem suam conuiuijs ac verberibus male mulctantem, adeoq. furij agitatam, ut stricto pugione quem soror obuium obtulisset, inuaderet, blande primum aggressus, sensim suis colloquijs ad confessionem communionemq. perduxit. Catechesis festis diebus tantæ auditorum frequentia traditur, ut bona pars aurem facelli fenestris, ostioq. admouere cogatur. Ea tribus alijs explanatur in locis, tintinnabulo pueris populoq. coactis. atque hoc presidio, spes est fore, ut heresibus contaminata ciuitas, Deo adiuuante purgetur, præsertim collaborante Senatu & catechismi scholas obeunte; curanteq. ut quam plurimi semper veniant.

LEODIENSE ET RELIQUA.

LLeodij nostrorum vigilijs ac diligentia ab hæresi reuocati sunt aliquot: fueruntq. nostri tum Italici tum Hispani, qui ex castris egeni confluxerant, non ijs tantum rebus quæ ad animi, sed ijs etiã quæ ad corporis salutem facerent, adiuramento. Templi res, & copia ornamentorum augetur & pretio. In residentia S. Seuerini, quæ biennio ante huic est adiuncta Collegio, non exiguo cum fructu nostri versantur. Pagi incolæ, quoniam domui pagus adiungitur, nostrisq. subijcitur, quotidie magis ad morum modestiam & pietatem adducuntur. E locis etiam

remotioribus rusticorum turba concurrat, cum audienda concionis, tum purgandæ conscientiæ causa. Sed potissimum bis in anno: Circumcisionis dominicæ feriis, & Visitationis Beatissimæ virginis: proximis autem Circumcisionis feriis, sexcentis amplius sacrosancta Eucharistia ministrata est: præter ingentem eorum multitudinem, qui promerenda tantum apud nos indulgentiæ causa, alibi sacramenta percipiunt. Tenet eo die sacrosancta communio ad horam vsque primam pomeridianam. ad id tempus alacres complures, & ieiuni perdurant, quamvis ex longinquis venerint lotis. Die vero Visitationis B. Virginis festo, quam plurimi item longi itineris intervallo conveniunt, voti tantum persolvendi causa, quod B. Eligio, quem in vno e templi altaribus venerantur, pie nuncuparint.

Admisit Probationis domus TORNACENSIS complures hoc anno novitios, sed in his Sacerdotes octo, quorum vnus Theologiæ Doctor, eam ipsam aliquandiu in Academia Duacensi Regio nomine professus est.

C O R T R A C E N S I S E T Valencenensis sedes.

Cortracum, oppidum est in media Flådria peramœnum atque hilare, vt incolarum ingenia. Huc superiore anno de Societate missi sunt quinque
vrgen-

urgente & flagitante Senatu, qui nostrorum affectus officus, ad Collegium animum vehementer adiecit. Excepit igitur venientes lecto percommodo, cum instrumento omni domestico pecuniaque in usus vitæ permulta. Aedibus adiuncti sunt hortii, ique per amplii & ab arbitris liberi. Obeunt nostri sua quisque munera magna civium tum voluptate tum bono. Senatus ut copiosa iuuentuti prospiciat, quæ culturam desiderat magistrorum, de construendo nobis Gymnasio, si ita Prouinciali visum fuerit, sedulo cogitat. Clerus, humanitatem in nos suam non obscuris ipse quoque declarat indicijs. Copiam nostris sui templi fecit ad exsequenda Societatis munera. Traditur autem doctrina Christiana pueris, ad eamque illi ut etiam ad rem diuinam, quæ apud nos peragitur, ex omnibus scholis Flandricis studiose conueniunt.

VALENCENAS ut nostri venirent, egerunt per litteras apud Parmensem Principem, Magistratus virique primarij. Tertium iam morantur hic annum, eosque tum magistratus sua liberalitate sustentat, tum lautis eleemosynis populus. Is quemadmodum ad humanitatem & urbanitatem totus est factus, ita heresi usquequaque notatus. Nostri cum suspicarentur initio, exceptum iri se scommatis & maledictis; accidit longe secus. nam & omnes sese faciles præbuerunt, & qui Catholici inter eos erant, tanto impensius sua in nos studia contulerunt.

Hæc à restituis Belgicis rebus, de Societate nun-

siantur. Sed maiora ponuntur in spe, nunquam enim
magis Christiana res crescit, quam cum cala-
mitas antecessit. Interim pauca hæc,
quæ sunt quasi specimen futuri
temporis, ad ogendas im-
mortali Deo gratias
missa existi-
mentur.